

Sme prvkami jednotného obrovského systému, a teda to, ako bude, a či vôbec bude naša matka Zem v blízkej alebo ďalej budúcnosti existovať, záleží od každého z nás.

Tatiana Takáčová

Otázky a námety na diskusiu

Prof. Ružička: Človek sa často hrá na Boha všemohúceho.

Príroda je výtvor Boží, alebo procesu premeny hmoty a energie?

Aké práva a povinnosti má človek a kto mu ich zveril?

Vzťah medzi zákonmi Božími a zákonmi prírody.

Poznávanie oslobodzuje človeka od povier a mýtov.

Adamčík, M.: Globálne otepľovanie – globálne stmievanie. Pitva – prečo sa menil postoj k nej? Otázkou je, či sú nejaké sankcie za génovú manipuláciu.

Omyly prírody? Nie sme trestaní za prestúpenie Božích zákonov?

Berecz, O.: Rastliny a živočíchy sú tu pre nás? Čo považujeme za Božie zákony? Kto ich napísal? Nebol to človek? Čo sú to omyly prírody?

Demko, P.: Boh stvoril svet, planétu Zem. Dal ľuďom život, noc i deň. Dal ľuďom svetlo a štyri ročné obdobia, no ľudia si z toho stále nič nerobia.

Farárik, P.: Tvrdiť, že človek je vrcholným (dokonalým) dielom prírody, je silným nepochopením evolúcie. Len človek sa vidí ako vrcholné dielo. Slony, medvede atď. by to videli zrejme inak. Ak sme vrcholným dielom, prečo pokračuje evolúcia neustále?

Hájek, T.: Človek, príroda, Boh. Tri pojmy, každý s mimoriadnym významom. Niektorí hľadajú, čo je dôležitejšie. Myslím si, že sú jedno. Človek má jeden obrovský

dar – rozum, ktorým sa odlišuje od všetkého živého. Je to však dvojsečná zbraň, ako môžeme neustále vidieť vo svojom okolí.

Jamrichová, H.: Veľmi zložitá téma.

Kmeť, M.: Nikdy nevyriešená tematika – je Biblia napísaná človekom alebo nie? Jasné však je, že sme vývojovo najvyššie a preto nemáme iba práva, ale aj povinnosti.

Kršková, M.: Je rozum pre človeka dar alebo záhuba?

Kmeťová, Z.: Nie celkom som tejto eseji rozumela. Páčil sa mi však názor, že raj si máme spraviť tu na Zemi a nečakať, kým sa tam snáď dostaneme.

Mikulová, I.: Človek sa naozaj už hrá na Boha. Diskusia na túto tému môže byť nekonečná.

Novotný, E.: Materializmus. Príroda je Boh. Vytvorme si raj na Zemi. Nečakajme, že ho niekto vytvorí za nás. Rajskej príroda.

Zorád, L.: Vzhľadom na dĺžku eseje a rýchle striedanie myšlienok som neudržal pozornosť.

Ťažisko naďalej vo výchove

Narastajúci rozsah ekologických a environmentálnych problémov našej planéty čoraz intenzívnejšie evokuje k adekvátnym reakciám inštitucionálnych zoskupení na medzinárodnej, národnej či regionálnej úrovni s cieľom maximálne eliminovať, resp. usmerňovať ľudské aktivity v súlade s ekologickými princípmi, ktoré sú svojou podstatou Božími zákonmi. Podiel zodpovednosti týchto vládnych i mimovládnych organizácií býva však často determinovaný skôr právnymi, ekonomickými, a najmä

politickými argumentmi, než silou pravdy Božích zákonov v prírode, ktoré nám boli dané a ktorých rešpektovanie je napokon zárukou aj prežitia človeka.

Jazyčkom na váhach ľudského rozhodovania je vždy osobná morálka človeka. Aká ona je, čím je determinovaná a do akej miery je schopná prevziať svoj podiel zodpovednosti za udržateľný rozvoj, čiže za zdravú dynamiku všetkých ekosystémov, v ktorých človek žije, to závisí predovšetkým od integrálnej výchovy človeka ako vrcholné-

ho tvora stvoreného na obraz Boží, obdareného rozumom a slobodnou vôľou, ktorému je jasné, že Boh je stvoriteľom všetkého, že človek je múdry a zodpovedný správca a spolupracovník Boží pri manažmente stvorenstva a že stvorenstvo je darom Božím.

Táto skutočnosť viedla i vedie katolícku cirkev na Slovensku vo vytúženom priestore slobody našej spoločnosti po „nežnej revolúcii“ prevziať podiel zodpovednosti pri riešení environmentálnych problémov formou výchovy ekologického vedomia a svedomia cez svoje pastoračné aktivity. Tu si totiž treba uvedomiť, že pre kresťana sú ekologické a environmentálne problémy výsostne morálnym problémom. Len mravný človek dáva záruku, že sa mravné princípy

ochrany stvorenstva a človeka budú rešpektovať pri všetkých ľudských aktivitách ovplyvňujúcich životné prostredie.

Katolícka cirkev cez svoju inštitúciu Konferencia biskupov Slovenska (KBS) ustanovila aj subkomisiu pre environmentálnu výchovu ako súčasť Teologickej komisie. Environmentálna subkomisia KBS pod predsedníctvom prešovského sídelného biskupa Mons. ThDr. Jána Babjaka SJ má v súčasnosti 19 členov pochádzajúcich z rôznych vedeckých, pedagogických, ochrannárskych i cirkevných inštitúcií, ktorými možno pokryť širokú škálu ekologických a environmentálnych problémov. Je to v podstate poradný orgán KBS v otázkach postojov cirkvi k životnému prostrediu a v konkrétnych otázkach až na úrovni života vo farnostiach.

Z iniciatívy tejto subkomisie prezentovala katolícka cirkev na Slovensku zásadný postoj k problematike životného prostredia pastierskym listom svojich biskupov, ktorý sa stal oficiálnym dokumentom, a zároveň programom jednotlivých pastoračných aktivít.

Prirodzenou odozvou na tento pastiersky list bola vedecká konferencia *Kresťanstvo a vzťah človeka k stvoreniu*, ktorá sa uskutočnila na pôde Gréckokatolíckej teologickej fakulty Prešovskej univerzity, kde sa prezentovali základné ekologické a environmentálne problémy, do riešenia ktorých cirkev vstupuje svojím špecifickým prínosom v oblasti výchovy.

Hneď za tým nasledovala príprava katechéz s environmentálnou problematikou pod názvom *Eko-oko* ako metodické pomôcky pre katechéty v rámci vyučovania náboženstva na základných a stredných školách, ktoré boli vydané a distribuované vo všetkých diecézach na Slovensku.

Kresťanské princípy ochrany životného prostredia sú obsahom aj ďalšej publikácie – učebných

a študijných textov pre poslucháčov Prešovskej univerzity (*Terek a kol.: Environmentalistika pre teológov 2002*), na ktorých tvorbe sa podieľal aj člen environmentálnej subkomisie KBS.

V oblasti praktickej ochrany stvorenstva subkomisia sprostredkovala aktívnu spoluprácu cirkvi s odbornými skupinami pre ochranu netopierov v sakrálnych objektoch. Táto spolupráca prináša sľubné výsledky. Podobne aj ochrana stromovej zelene pri cirkevných objektoch bola výzvou k praktickej pomoci ich správcov. Subkomisia im letákovou formou poskytla základné informácie o biologickej, klimatickej a estetickej hodnote drevinovej vegetácie a tiež ponúkla právne a praktické rady na jej ochranu a údržbu.

Ako pomôcku pre správcov farností pripravila subkomisia preklad nemeckej publikácie *Praktická ochrana prírody v cirkevnom spoločenstve* s aplikáciou na naše pomery. Poskytuje informácie o tom, ako umožniť prirodzený život Božiemu stvoreniu, ktoré si vyberá cirkevný objekt ako svoj životný priestor, svoju niku.

Pre plnšie zakotvenie environmentálnej problematiky v pastoračných aktivitách cirkvi v celej jej hierarchickej štruktúre sa subkomisia rozhodla vydať brožúru s prehľadom zásadných cirkevných dokumentov a postojov *Magistérium cirkvi o ekologickej problematike*, ktorá má poslúžiť k ľahšej argumentácii potrieb angažovanosti cirkvi v danej oblasti na úrovni farnosti.

Pastoračný a evanjelizačný plán katolíckej cirkvi na Slovensku pre roky 2007 – 2013, ktorý vstupuje do platnosti, tiež zahŕňa environmentálnu problematiku, ktorú ponúkla subkomisia. Medzi jej ďalšie rozpracované aktivity patrí kresťanská iniciatíva za zodpovedný vzťah k stvoreniu a životnému prostrediu Slovensku *Zelená pre kresťanstvo tretieho milénia*. Projekt je roz-

pracovaný so strategickým horizontom 6 – 10 rokov a po deklarácii KBS *Príroda pre ľudí, pre prírodu – pre stvorenie* by mal byť akčným plánom do budúcnosti. Programové okruhy tohto projektu:

- Životné prostredie v osobnom živote.
- Ekomanagement v poľnohospodárstve, lesnom hospodárstve a podnikoch v správe cirkvi,
- Človek a príroda.
- Hodnotová ekonomika.
- Udržateľné spoločenstvá.

Týmto akčným plánom by sa malo v spoločenstvách veriacich v plnej kresťanskej zodpovednosti naplňovať známe heslo: *Mysli globálne a konaj lokálne!*

Environmentálna subkomisia KBS doterajšou činnosťou, ale aj programom do budúcnosti, má významný zástoj v mozaike inštitúcií, ktorým leží na srdci osud prírodných hodnôt Slovenska a zdravého životného prostredia.

Jozef Voskár

Výzva

Redakcia časopisu *Životné prostredie* sa rozhodla vo väčšej miere publikovať príspevky, ktoré prídu do redakcie sponátne, mimo objednaných článkov do monotematických čísel.

Privítame články do hlavnej časti, ale aj do rubrik *Aktuality*, *Kontakty* a *Recenzie*.

Vyzývame všetkých potenciálnych autorov, aby nám svoje príspevky avizovali na adresu marta.ciranova@savba.sk. Vzápätí im pošleme pokyny pre autorov na písanie príspevkov.

Redakcia